

M a g a z i n e

Men is nooit te oud om iets af te leren

VGO media

Juli 2015

nr. 93

Pensioen
2015:
geen vrolijk
nieuws

Struikelen in het duister
van het muZIEum

Zo vader, zo zoon

de Müllers, in beeld en geluid

MIRJAM
VISSERS

Bestuur VGOmedia

Voorzitter: Arie Smit
Vice-voorzitter: Ynskje van den Brakel Visser
Secretaris: Madelon van Waart
Penningmeester: Ruud Leyendekker
Bestuursleden: Oda van Ginneken, Henk van der Horst, Bob Ris

Adres VGOmedia:

Brinklaan 137, 1404 GD Bussum
bestuur@vgomedia.nl

VGOmediaMagazine

Redactie: Govert van Brakel, Louis van Hattem (vormgeving), Willem Hekhuis (eindredactie), Willem Nijeboer, Hans Wentholt

Medewerkers aan dit nummer: Eric Boshuizen, Barend de Ronden, Arie Smit, Madelon van Waart

Druk: Drukkerij neo print vof, Soest

Redactie

VGOmedia Magazine: Waterhoen 5, 3831 HT Leusden
magazine@vgomedia.nl

Website

www.vgomedia.nl
Eindredacteur: René Teunissen
website@vgomedia.nl

Ledenadministratie

Berlagelaan 147, 1222 JS Hilversum
ledenadministratie@vgomedia.nl

Overzicht ontwikkeling dekkingsgraden

	31-12-2013	30-06-2014	30-09-2014	31-12-2014	30-04-2015	Korting in % per 1-04-2013
ABP	106	107	103	101	102	0,5
Zorg en Welzijn	109	110	105	102	104	n.v.t.
Zorgverzekeraars	114	118	116	116	115,7	n.v.t.
Architectenbureaus	107	110	107	106	106,4	2,8
Werk en Integratie	108	111	106	108	108,3	n.v.t.
Grafische bedrijven	105	107	104	104	104,4	n.v.t.
PNO Media	96	107	102	100	101,4	3,4

Een vergelijking van de dekking van een aantal pensioenfondsen: de twee 'grote' en enkele met PNO vergelijkbare. Het verloop van de dekkingsgraad van PNO kan worden gevolgd op de website www.vgomedia.nl.

Vanaf 2015 publiceren de Pensioenfondsen zgn 'beleidsdekkingsgraden', dat zijn de dekkingsgraden berekend als gemiddelde van de laatste twaalf maanden. De laatste kolom in bovenstaand overzicht is dus niet zonder meer te vergelijken met de voorgaande.

Bij de voorplaat

De geplaagde staatssecretaris Martin van Rijn (PvdA) die de PGB-zaken maar niet op orde krijgt. De zorg is ook VGOmedia een zorg. Zie het verslag van de Algemene Vergadering (pagina 10).

Cartoon: Mirjam Vissers (www.mirjamvissers.nl)

Inhoud

Pensioen

Van de voorzitter	3
Betaaldata	9
Van het	
Verantwoordingsorgaan	15

Vereniging

Algemene Vergadering	10
Dankbetuigingen	20
Overleden leden	22

Rubrieken

Wat ons van het hart	9
Boekbespreking	21
Ingezonden	9
Puzzel	23

En verder

Zo vader, zo zoon	4
Een donker museum	16

Van de voorzitter

De laatste jaren is het fenomeen toezicht op veel beleidsterreinen van de grond gekomen. Voor de pensioenwereld zijn de Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) de toezichthouders bij uitstek. Als het

woord DNB valt, is het dus opletten geblazen.

Op onze website www.vgomedia.nl trok de volgende kop mijn aandacht: "DNB start onderzoek naar corruptie bij pensioenfondsen".

Het zal toch niet waar zijn: ook oplichters zitten achter onze pensioen aan. Toch maar eens doorklikken. Bron: nu.nl dd 30-04-2015. "De Nederlandsche Bank (DNB) start een nieuw onderzoek naar de beheersing van risico's om corruptie bij pensioenfondsen te voorkomen". Wat zegt DNB er vervolgens zelf van met als trefwoord corruptie: "Incidenten bij banken als gevolg van corruptie door middel van omkoping en/of belangenverstrengeling". Het speelt dus bij de banken.

In de DNB-nieuwsbrief Pensioenen van mei 2015, te raadplegen via internet, komen de pensioenfondsen in het themaonderzoek integriteitsrisicoanalyse aan bod. Een eerste beoordeling van de door de pensioenfondsen ingeleverde risicoanalyses laat volgens DNB zien dat er nog veel te verbeteren valt. Als het onderzoek is afgerond krijgen de pensioenfondsen een individuele terugkoppeling.

PNO Media heeft een drie pagina's tellende regeling "Integriteit en screeningsbeleid" van september 2012 die uitgangspunt is voor een integere uitvoering van de activiteiten van ons fonds. Verder wordt in het document "Verklaring inzake de beleggingsbeginselen van eind 2014" aandacht besteed aan de integere bedrijfsvoering en compliance. Het PNO Media-bestuur is dus 'in control'. De vraag is nu wat de DNB er van vindt. Voldoet de regeling aan de eisen van de DNB en is de uitvoering van voldoende kwaliteit?

In 2014 stond de governance van ons fonds centraal, met andere woorden: hoe wordt ons fonds bestuurd. 2015 staat in het teken van het nieuwe

Financieel Toetsingskader (FTK). Het FTK geeft het kader aan waarbinnen een fonds dient te opereren. Dat leidt tot een lagere kans op het verlenen van een indexeringstoelage; de andere kant van de medaille betekent minder kans op een korting van onze pensioenen.

Het jaarrapport 2014 is uit en via de PNO-site te raadplegen. Er komt geen papieren versie van dit 144 pagina's tellende rapport. Op de eerste pagina van het voorwoord van het bestuur is de boodschap klip en klaar "Er zal ook in 2015 geen ruimte zijn voor een indexatietoelage". Helaas weer een jaar dat de indexering op de lat wordt bijgeschreven. Voor de liefhebber is het rapport van harte aanbevolen. Het is een degelijk stuk werk.

Arie Smit

Chris en Jan Müller

Gefascineerd door beeld en geluid

Wat ooit, weggestopt voor het oog van de buitenwereld, begon in de onderaardse gangen van het Muziekpaviljoen op het Mediapark als opslag van beeld- en bandopnamen is uitgegroeid tot nationaal audiovisueel erfgoed, tot een cultuurhistorisch instituut: Beeld en Geluid. Sinds 2009 is Jan Müller (Soest, 1967) er de trotse directeur. Een droombaan, zegt hij. De liefde voor de omroep kreeg hij niet van een vreemde. Vader Chris (Bodegraven, 1938) werkte dertig jaar bij NTS/ NOS en NOB als (hoofd)geluidstechnicus. Ook hij beschouwde z'n werk als een betaalde hobby.

We spreken elkaar in de kamer van de directeur op de vijfde verdieping van het imposante gebouw, met vrij uitzicht op het Mediapark. Achter zijn bureau hangt onder andere een foto van Kees van Kooten en Wim de Bie in hun onvergetelijke rol van de vrije Haagse penozeachtige jongens Jacobse en Van Es. Het bijzondere is dat de foto gemaakt is voor de deur

Vader en zoon aan de
directeurstafel

van de loods waar, zonder dat iemand dat wist, op dat moment biermagnaat Freddy Heineken werd vastgehouden door zijn ontvoerders.

Zes jaar is Jan Müller nu directeur van Beeld en Geluid. Van 'een bedrijf dat er toe doet', zoals hij zegt. "We zijn archief, museum, kenniscentrum. Er ligt hier bijna een miljoen uur aan omroepprogramma's, documentaires, onderwijs- en wetenschapsfilms. Het meeste is al gedigitaliseerd evenals twee miljoen foto's over de omroepgeschiedenis en een groot aantal radio- en tv-gidsen".

Dat hem de stoel van de directeur is toegevallen, is op z'n minst opmerkelijk. Hoewel...

Snelle auto's

Als jong ventje speelt Jan al met geluidsapparatuur en aan de hand van z'n vader bezoekt hij de studio's. Als zijn vader aan het werk is, geniet hij van Stuif es in, Top Pop of - in een reportagewagen - van een voetbalwedstrijd.

Ria Bremer, Ad Visser, André van Duin, Mart Smeets, hij ziet ze in het echt. Omroepiconen die hij in een later deel van het bestaan opnieuw tegenkomt, bij de uitreiking van een oeuvre-award of in de voorbereiding op een tentoonstelling. Af toe wordt hij door zijn vader ook ingeschakeld als kabelsjouwer en hengeloperateur, maar ondanks deze paplepel, met alle kijkjes achter de schermen, komt hij terecht in een andere creatieve wereld. Die van de reclame.

Op zijn middelbare school in Hilversum krijgt hij een inspirerend lesje beroepenvoorlichting van een vertegenwoordiger uit de hoek van de reclame. "Die man had het, heel beeldend, over Formule W. Dat bleek om een wrattentinctuur te gaan. Hij zei er bij dat iedereen bij een baan in de reclame denkt aan mooie meiden, snelle auto's en veel geld. Dat is ook zo, voegde hij er nog aan toe. Nou, dat wilde ik wel."

Na zijn hbo-studie commerciële

Vader en zoon aan de (oude) mengafel

economie aan de Hogere Economische School in Amsterdam begint hij als stagiair bij een van de grootste spelers op dit terrein, reclamebureau FHV, om uiteindelijk op te klimmen tot algemeen directeur van Saatchi en Saatchi Nederland. Zo verleidt hij ons met zijn collega's om, evenals die vijftien miljoen mensen eerder al deden, een rekening te openen bij de Postbank, net als die ijshockeys een verzekering af te sluiten bij Delta Lloyd, een duur automerk aan te schaffen

of een Duvelbiertje te nuttigen. Twintig jaar lang opereert hij aan de zakelijk-strategische kant van de reclame totdat zijn echtgenote hem bij het ontbijt attendeert op een advertentie in de krant waarin Beeld en Geluid vraagt om een algemeen directeur.

Fascinatie voor geluid

Vader Chris Müller gaat niet via een omweg op de omroep af. Al van jongs af aan is hij gefascineerd door 'geluid'. Een klasge-

nootje van de lagere school wijst hem de weg. Hoe je op zolder een eigen radiootje kunt bouwen dat zonder batterijen maar met behulp van koperdraad geluid geeft. Menig maal heeft Chris zo de AVRO-klok horen slaan.

Met hulp van de bouwtekeningen in de hobbybladen bouwt hij z'n eigen radio's en versterkers. Hij is er, zegt hij, 'nooit meer los van gekomen' en heeft er een universitaire opleiding in de wis- en natuurkunde voor laten lopen. "De omroep won het". Z'n mateloze belangstelling voor 'de techniek' krijgt een bijzondere dimensie tijdens de vervulling van de dienstplicht. De overheid beloont zijn bewuste keuze voor de luchtmacht. Eind jaren vijftig van de vorige eeuw belandt hij in Den Haag bij de staf van de luchtmacht en spreekt hij met de Amerikaanse bondgenoot over het doelmatig afschieten van raketten, over geleide wapens 'die op een radioachtige manier worden aangestuurd door radar'. Reuze interessant allemaal,

Als jong ventje speelt Jan al met geluidsapparatuur en aan de hand van z'n vader bezoekt hij de studio's

maar na 24 maanden was het wel genoeg. Een advertentie in de krant, begin jaren zestig, zet hem op het spoor van 'Hilversum'. De NTS zoekt jongeren die zich willen

bekwamen in beeld- en film-techniek en audio. In een zaal van kasteel Groeneveld krijgt hij met andere nieuwkomers theoretische lessen, in de studio volgt de praktijkopleiding. Met ere noemt hij de namen van zijn leermeesters: Ruud Monnickendam en Jan Mulder. Het omroepleven

Beeld en Geluid: bijna een miljoen uur aan omroep-programma's, documentaires, onderwijs- en wetenschapsfilms

begint in Bussum, in studio Vitus en studio Irene.

Loopbrug NOS

Voor zoon Jan sloeg de NOS de brug naar het Mediapark. Op verzoek van toenmalig directeur Gerard Dielissen verzorgde hij namens zijn reclamebureau, waar de NOS klant was, een presentatie aan het directieteam. "Ik had het gevoel dat ik terug was, herkende de plekken waar ik als kind had rondgelopen. Als ik ooit ergens anders zou willen werken, zo realiseerde ik mij, dan zou dat bij de omroep zijn". Een weekje later vraagt Beeld en Geluid een nieuwe directeur. "Ik was er al eens op bezoek geweest met mijn kinderen, maar eerlijkheidshalve schreef ik in mijn sollicitatiebrief dat ik op geen enkel punt voldeed aan het gestelde profiel: ervaring in erfgoed, archieven en overheid. Maar als reclameman had ik zoveel bedrijven, ook non-profitorganisaties, van binnen gezien

dat ik kon zeggen dat ik van de andere kant van de tafel alles herkende". Het klinkt een beetje flauw, zegt hij, 'maar daarmee is het cirkeltje rond'.

Reorganisatie en ontslag

Vader Chris is dan al heel lang 'veredeld werkloos'. In 1992

komt er na dertig jaar als een donderslag bij heldere hemel een einde aan zijn omroeploopbaan.

Het verzelf-

standigde facilitaire bedrijf, dan nog NOB, zit financieel in zwaar weer. "Mijn hele jaargang kon van de ene op de andere week de poort uit. Maar liefst 200 man werden ontslagen". Hij vindt het 'jammer vanwege het vak' en is nog altijd niet te spreken over de manier waarop het gegaan is.

Als geen ander weet zoon Jan dus wat een reorganisatie doet met mensen. Toch ontkwam ook hij als directeur van Beeld en Geluid niet aan het nemen van pijnlijke maatregelen. "Onder dwang van de bezuinigingen die de opeenvolgende kabinetten-Rutte oplegden aan de publieke omroepen en aan ons, ging het budget met twintig procent onderuit. Er moest dus flink worden gereorganiseerd. In 2014 verloren daardoor 27 mensen hun baan. Een 'nieuwe

'Mijn hele jaargang kon van de ene op de andere week de poort uit. Maar liefst 200 man werden ontslagen'

commerciële wereld. Die wil uitsluitend 'zwarte cijfers' zien en wel binnen een week. We heb-

In de catacomben van Beeld en Geluid

financiële werkelijkheid', heet dat dan eufemistisch". Het viel niet mee, maar bij de uitvoering van de maatregelen vond hij steun in de ervaring opgedaan in het verleden. "Ik kom uit de

commerciële wereld. Die wil uitsluitend 'zwarte cijfers' zien en wel binnen een week. We heb-

ben de slag gemaakt vorig jaar en alles is nu onder controle". Al blijven er zorgen. "We kunnen onze archiefopdracht uitvoeren,

maar het audiovisuele erfgoed van de toekomst wordt bijvoorbeeld

ook bepaald door wat er aan video's op het web verschijnt. En via internetsites. De vraag is wie dat straks gaat archiveren. Gezien de aard van het materiaal zou het heel logisch zijn dat wij dat gaan doen. Maar dat gaat ten koste van huidige activiteiten óf het ministerie zou bereid moeten zijn ons budget om die reden te verhogen".

Chris is het niet meer gelukt om na zijn gedwongen vertrek uit Hilversum een nieuwe baan te vinden. Dus schiep hij een eigen omgeving waarin hij zijn liefde voor het vak in het algemeen en geluid in het bijzonder kon blijven ontplooiën. In zijn woonplaats was hij een van de oprichters van de stichting Lokale Omroep Huizen. Het radiostation wordt heel toepasselijk PHOHI genoemd; een knipoog naar de Philips Omroep Holland-Indië die aan het begin van de twintigste eeuw werd opgericht en waarvoor de programma's werden uitgezonden via de zendmast in Huizen.

Grote wereldspeler

Als toetje op het samenzijn krijgen fotograaf Louis van

Hattem en ondergetekende van de Müllers nog een rondleiding door de catacomben. We treffen er twee grote zwarte kasten aan,

Met hulp van de bouwtekeningen in de hobbybladen bouwt hij z'n eigen radio's en versterker

een grote en een kleine. Het zijn zogenaamde 'tape libraries', digitale archieven. De grote huisvest 15 petabyte aan audiovisueel erfgoed van Beeld en Geluid. De kleine is van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, die z'n digitale back-up in Hilversum bewaart. Jan Müller: "Zo ontwikkelt Beeld en Geluid zich tot een ware 'erfgoed-hub', een centrum van aangesloten computers. Ook Filmmuseum EYE en Naturalis hebben hun digitale bestanden bij ons ondergebracht. Door de zware infrastructuur die we hebben ontwikkeld, kunnen andere partijen die erfgoed beheren eveneens bij ons terecht. Ondertussen behoren we al tot de grote digitale archieven van de wereld".

Honderd jaar radio in 2019

Maar onzichtbaar voor het publiek worden in dit ondergrondse deel van het gebouw ook de attributen van het omroepwerk uit het verre verleden bewaard en gekoesterd. In 2019 komt

het radiodeel bovengronds bij gelegenheid van het honderdjarig bestaan van dit medium. Een grote tentoonstelling wordt het, die begint bij radiopionier Idzerda die op de avond van 6 november 1919 vanuit zijn studio in de Haagse Beukstraat de eerste publieke radio-uitzending in ons land verzorgde. Een *soirée musicale* die geopend werd met de Grenadiersmars ('Turf in je ransel'). Voor die tijd is er natuurlijk ook genoeg te zien en te beleven. Op dit moment is er een expositie over het Journaal: Voorbij het nieuws en dit najaar wordt NPO 3 FM in het zonnetje gezet vanwege het vijftigjarig bestaan van Hilversum 3.

Govert van Brakel

Foto's: Louis van Hattem e.a.

Ingezonden

Radio 1

De opmerkingen die in de laatste twee nummers van VGOmedia Magazine worden gemaakt over Radio 1 zijn me uit het hart gegrepen. Lacherig, badinerend, onprofessioneel. En vaak nog onjuist ook. Zullen we opleidingsinstituut Santbergen maar weer oprichten? Ik denk met weemoed terug aan de gedegen nieuwsvoorziening van de Wereldomroep!

Twee argumenten mis ik nog:

- In een vraagsprek met Govert van Brakel gaf de zendermanager van Radio 1 duidelijk aan dat hij de inhoud van de zender (politiek) stuurt – met Guido van Woerkom als voorbeeld. Een gotspe!
- Er gaat de laatste maanden vrijwel geen lijnverbinding zonder onderbrekingen de lucht in. Tientallen gesprekken worden om die reden gestaakt. En men doet alsof het normaal is.

*Armand van Ommeren, Bavel.
ex-medewerker Wereldomroep en NOS-tv*

Betaaldata 2015

woensdag 24 juni
vrijdag 24 juli
maandag 24 augustus
donderdag 24 september
vrijdag 23 oktober
dinsdag 24 november
dinsdag 22 december

Opmerkingen uit de redactie

Wat ons van het hart...

Ons Magazine is dit keer weer een dun nummer: 24 pagina's. De tering naar de nering. Vorige keer 36 pagina's, meer dan gewoonlijk, dus nu wat zuiniger. Gelukkig is dit een ons als redactie niet opgelegde bezuiniging. We trekken zelf even de broekriem aan.

In een van de stukken in dit voorzomerse nummer, namelijk dat over vader en zoon Müller (pag. 4-7) is er sprake van een tweetal wel opgelegde bezuinigingen. We kijken er niet meer van op. We zijn er aan gewend. Toch kostte het vader Müller zijn baan (waarin hij opging als was het zijn hobby). Bijna als een naamloos nummer (een van de tweehonderd). En kost de andere bezuiniging het Instituut voor Beeld en Geluid, van zijn zoon, de mogelijkheid om een functie te vervullen, die 'zijn' instituut logischerwijs zou móeten vervullen. En waartoe het ook het beste is geëquipeerd.

In onze reeks artikelen over de toekomst van de publieke omroep komt nu al enige malen de gedachte naar voren subsidies in de culturele sfeer aan verschillende instellingen (waaronder die publieke omroep) samen te voegen of aan elkaar te koppelen. Moet hier ook in die richting gezocht worden? Misschien kan zoon Müller, die dit nummer van ons blad ongetwijfeld zal lezen, daar eens in onze kolommen op reageren.

Ons redactielid Louis van Hattem, die vroeger als vormgever bij de VARA meerdere uren achter elkaar in een donkere kamer heeft doorgebracht, miste in Nijmegen in het MuZIEum (pag. 16-19) het ouderwetse rode licht, dat zijn handen vroeger de weg wees naar de bakken met chemicaliën waar van alles in gebeurde en waar je altijd op tijd bij moest zijn. Nu was hij blij weer in het volle licht te komen. Willem Nijeboer schrijft vol mededogen over hem.

En dan Barend de Rondon. U weet dat hij zijn bijdrage altijd schrijft vanuit zijn huis in de Dordogne? Dan weet u het nu. Hij leeft daar in een zalig klimaat en heeft tijd om over de voortgang van de tijd na te denken. De tijd gaat overal ter wereld voort, maar in Frankrijk toch weer anders dan bij ons.

Wij hopen dat u het ook lekker krijgt deze zomer. Op onze website (www.vgo.nl) verschijnen steeds verontrustende berichten over de dekingsgraad van PNO Media en over ontwikkelingen in ons pensioenstelsel. Lees ze, houd u op de hoogte, maar laat uw zomer er niet door verpesten. Mooi weer!

*Govert van Brakel, Louis van Hattem,
Willem Nijeboer, Hans Wentholt*

Algemene Vergadering
donderdag 23 april 2015

Geen vrolijk nieuws

Zo'n tachtig VGOmedia-leden waren op 23 april bijeen voor de halfjaarlijkse Algemene Vergadering van onze vereniging. In de gebruikelijke plaats van samenkomst: dorpshuis de Blaercom in Blaricum.

Verslag Algemene vergadering donderdag 23 april 2015

Voorzitter Arie Smit opent de vergadering met een woord van waardering voor een ieder die ondanks (of dankzij?) dit mooie weer aanwezig is, en spreekt een bijzonder welkom uit aan onze gasten Nelly Altenburg, Joke Stoffelen en Leo Witkamp. Voor de stand van zaken verwijst hij naar het onlangs weer verschenen Magazine, met daarin o.a. het jaarverslag, met extra aandacht voor het als gevolg van recente wetgeving opgezette nieuwe governance systeem. PNO Media heeft nu in het bestuur twee VGOMedia-

de VGOMedia-vertegenwoordigers in de verschillende organen van PNO daar zitten zonder last of ruggespraak. Ook de financiële stukken (balans, staat van baten en lasten) worden na een positief advies van de Kascommissie door de leden aanvaard, onder decharge van en bijzondere dank aan de vertrekkende penningmeester.

Kascommissie

Veel dank wordt ook uitgesproken in de richting van Ben Schmitz, die zoveel jaren als lid van de Kascommissie onze ver-

Hoe het verder gaat, is moeilijk te zeggen, al lijkt het erop dat de rente nauwelijks nog verder kan dalen

vertegenwoordigers namens de gepensioneerden en in het Verantwoordingsorgaan vier. Zij allen doen niet alleen hun uiterste best de specifieke belangen van de gepensioneerden te bewaken, maar leveren ook een belangrijke bijdrage aan vorming en invulling van het beleid. Het voornemen is om op de volgende AV deze vorm van advies en medezeggenschap te evalueren, en tevens aandacht te vragen voor de nieuwe verkiezingen van voorjaar 2016.

Het jaarverslag van de secretaris wordt voor kennisneming aangenomen, waarbij desgevraagd nog eens wordt benadrukt, dat

eniging heeft gediend. Naast het zittende lid van de Kascommissie, Frans van Geest, worden aanwezigen uitgenodigd toe te treden. Het is de bedoeling, dat er nu één nieuw lid en een reserve lid toetreden, zodat er in een rouleersysteem van drie jaar naast de twee vaste leden vast iemand kan meelopen. Jammer genoeg is er niemand van de bijna tachtig aanwezigen, die zich hiervoor meldt. Indien zich verder geen kandidaat meldt, is het aftredende bestuurslid Cor van Dijk bereid hiervoor reserve te zijn. Deze wordt met inachtneming van dit voorbehoud benoemd als lid.

Bestuur

De samenstelling van het bestuur zal zich wijzigen. Aftredend zijn Henk Petiet, Cor van Dijk en Bob Ris. Laatstgenoemde stelt zich herkiesbaar, hetgeen met instemming van de vergadering geschiedt.

Als nieuw lid heeft Henk van der Horst zich aangemeld, met het daarvoor statutair vereiste aantal stemmen. Met twaalf jaar ervaring in de voormalige Deelnemersraad is hij een prettige aanvulling in het bestuur. Zijn kandidatuur wordt door de leden aanvaard.

Daarmee heeft het bestuur zeven leden en acht het zich goed in staat het werk te doen. Hiermee is het reglementaire deel van de bijeenkomst afgesloten.

Presentaties

Leo Witkamp presenteert traditioneel de actuele stand van zaken van ons fonds door middel van een aantal sheets met kerngegevens. Daaruit blijkt, dat de situatie nog steeds niet rooskleurig is.

Het aantal deelnemers en slapers is sinds 2010 toegenomen. Het aandeel 'slapers' is mede door de overname van Aena (kunstenaars) flink gestegen. Ook het aantal gepensioneerden is sinds dat jaar met ruim een derde toegenomen.

Het rendement over 2014 was 15,9%, maar door het stijgen van de verplichtingen over 2014 met bijna 25% door de lage

*In de bloemen.
Boven de sprekers
Nelly Altenburg (links)
en Joke Stoffelen.
Onder de scheidende
bestuursleden Cor van
Dijk en Henk Petiet*

rentestand is de dekkingsgraad daarmee nog steeds zorgelijk: eind december 2014 is die 104,8%. Het rendement over het eerste kwartaal van 2015 is 8,4%, maar door een verdere daling van de rekenrente met 0,6% is de actuele dekkingsgraad per eind maart gezakt naar 102,2%.

Hoe het verder gaat, is moeilijk te zeggen, al lijkt het erop dat de rente nauwelijks nog verder kan dalen, en de Europese Centrale Bank zal toch op enig moment stoppen met haar opkoopprogramma's. De niet-geïndexeerde prijsinflatie is vanaf 2007 inmid- dels opgelopen tot een totaal van een kleine 16%. Vanaf 2015 geldt een nieuw

Financieel Toetsingskader en PNO Media zal vóór 1 juli een nieuw herstelplan bij De Nederlandse Bank (DNB) moeten indienen, waaruit zal moeten blijken dat we binnen twaalf jaar zullen uitkomen op ten minste 124% dekkingsgraad. Op basis van het verwachte rendement zou dat kunnen door niet te indexeren. Een eventuele nieuwe korting daarbovenop is pas aan de orde als het fonds langer dan vijf jaar onder een dekkingsgraad zal zitten van 105%. We hopen uiteraard, dat het zover niet zal komen. Een dergelijke noodzakelijke korting zal dan echter wel over tien jaar mogen worden uitgesmeerd.

Groei potentieel

PNO Media-voorzitter Nelly Altenburg onderschrijft dat dit voor niemand vrolijk nieuws is. Het herstelplan zal veel werk en denkracht vergen op het terrein van risicospreiding van beleggingen en valuta, maar ook van evenwichtige belangenbehartiging van de diverse groepen. DNB ziet daar bovendien zorgvuldig op toe. PNO richt zich vooral op een substantieel groei potentieel binnen de brede creatieve sector. Vanuit de zaal worden vraagtekens gezet bij de in het verleden uitgevoerde 'ontzaffing' en de ingezette strategie van zelfstandige groei. Er is een nieuwe strategie nodig voor de lange

termijn: niet kleinere kralen blijven rijgen, maar inzetten op grotere. Daarbij moet ook gezorgd worden voor lagere kosten per deelnemer met behoud van het door ons allen gewenste serviceniveau. Voor het groeiende aantal zzp'ers zijn landelijk specifieke fondsen in de maak.

Meepraten

Joke Stof-felen, senior projectleider bij Zorgbelang Gelderland (een koepel

van 470 patiëntenverenigingen, gehandicaptenorganisaties, ouderenorganisaties en cliëntenraden; info: www.zorgbelang-gelderland.nl) beschouwt in haar presentatie hoe zorgteams in de wijk vanuit burgerperspectief vorm zouden moeten krijgen. De overheid stuurt via verschillende wetten aan op beperking van de overheidsuitgaven, legt meer verantwoording bij de

mensen zelf en vraagt burgers meer te gaan participeren. Zij merkt op dat in het Engels 'participation' gedefinieerd wordt als 'decisionmaking and ownership'. In het Nederlands wordt het gezien als deelname aan de publieke besluitvorming en maatschappelijke deelname. Een verschil tussen meebeslis-

'Er is een nieuwe strategie nodig voor de lange termijn: niet kleinere kralen blijven rijgen, maar inzetten op grotere'

sen en meepraten. Zij pleit voor vroegtijdig betrokkenheid bij beleidsvoorbereiding via verschillende belangengroepen, vooral wijk- en dorpsraden, die vervolgens zélf regie en verantwoordelijkheid nemen binnen hun eigen sociale gemeenschap.

Aan het eind van deze wederom nuttige bijeenkomst (de afweziggen hebben ongelijk) worden de

gasten van harte bedankt met een mooie bos bloemen. Ook de aftredende bestuursleden worden in het zonnetje gezet: Cor van Dijk o.a. voor zijn zorgvuldige bestudering van de PNO-jaarverslagen, waarmee hij onze VGOMedia-vertegenwoordigers met zijn veelal kritische inbreng een steun in de rug gaf, en Henk Petiet, die met twaalf dienstjaren in ons bestuur veel werk heeft verzet als penningmeester en daarbij mede verantwoordelijk was voor de relatie met de leden en werving van nieuwe.

Hierna is het hoog tijd voor de sociale kant van onze vereniging. Een gezellig glas onder een genoeglijk weerzien van veel oudcollega's sluit onze halfjaarlijkse vergadering af.

De volgende staat gepland op 29 oktober 2015

Oda van Ginneken

Nieuw bestuurslid: Henk van der Horst

Henk Anton van der Horst (Amsterdam, 1939) behaalde in 1962 zijn onderwijzersdiploma aan de Hervormde Kweekschool te Amsterdam. Hij stond enige tijd voor de klas, tot hij in 1965 bij de televisie terecht kwam. Kort daarna werd hij lid van het team van het legendarische, licht-satirische NCRV-programma 'Farce Majeure'. Na tien jaar volgde 'Showroom' samen met Jan Fillekers en in 1983 een tweede periode 'Farce Majeure'. Vanaf 1987 bedacht, schreef en regisseerde hij een groot aantal andere programma's, waaronder De Nationale Nieuwsquiz. De afgelopen jaren gaf hij samen met Jan Fillekers door het hele land avondvullende theatervoorstellingen over 'Farce Majeure' en 'Showroom'. In het theaterseizoen 2015 - 2016 komt er weer een serie voorstellingen. Daarnaast publiceerde hij verschillende boeken, zowel fictie als non-fictie. Waarom hij zich kandidaat stelde voor het VGOMedia-bestuur? Van der Horst: "Mijn motivatie is dat ik, ondanks alle bijna onmogelijkheden om voor elkaar te krijgen dat wij gepensioneerd geïndexeerd zullen worden, toch wil proberen dat desnoods via grootschalige ouderen-protesten voor elkaar te krijgen bij De Nederlandsche Bank en de regering."

Uit het Verantwoordingsorgaan

Pensioenfondsen op zoek naar toekomst

Misschien een wat vreemde kop boven een verhaal over het Verantwoordingsorgaan (VO) van PNO Media. Toch kwam deze gedachte bij mij op toen opeens de discussie over de manier waarop fondsen hun premie-inkomsten beleggen volop in de publieke aandacht kwam. Specifiek gaat het om de vraag hoe pensioenfondsen moeten handelen met hun beleggingen in niet-duurzame bedrijven in olie, gas en steenkool.

In ons eigen VO stelde ik die vraag en kreeg ik te horen dat PNO Media aan een standpunt werkt

waardoor wij, als opvolgers van de vroegere Deelnemersraad van actieven en gepensioneerd, er over kunnen adviseren. Het ABP gaf als grootste pensioenbelegger al een voorlopige reactie: het gaat nog door met deze beleggingen, maar verschuift het zwaartepunt naar duurzaam beleggen. Eind juni kwam het onderwerp ook ter sprake tijdens een symposium in het hoofdkantoor van De Nederlandsche Bank met als thema 'de toekomst van onze pensioenen'. Als VGOMedia mogen wij er trouwens best een beetje trots op zijn dat deze bijeenkomst 'in het hol van de leeuw' georganiseerd is door de mede door VGOMedia opgerichte koepel van

gepensioneerd KNVG, voorgezet door Eerste Kamerlid Martin van Rooijen.

Sturend commentaar

Maar terug naar het Verantwoordingsorgaan. Net zo als het bestuur van PNO Media en de directie van onze pensioenuitvoerder Media Pensioen Diensten (MPD), zijn wij nog bezig met het vinden van onze weg in de nieuwe pensioenregels en daarmee de

toekomst van ons eigen pensioenfonds. We hebben daarover regelmatig gesprekken met het bestuur van PNO in

de persoon van voorzitter Nelly Altenburg, omdat het de taak van het VO is adviezen uit te brengen over beslissingen van het bestuur. Dat komt in feite neer op het leveren van 'sturend'commentaar op besluiten van het fondsbestuur. Daarbij is het goed om te weten dat De Nederlandsche Bank als toezichthouder meekijkt evenals de onafhankelijke Raad van Toezicht van PNO Media.

Intensief

Bij dit alles staat vast dat het startjaar van het Verantwoordingsorgaan intensief is geweest. Vast staat ook dat de invloed van gepensioneerd van het 'smaldeel' van VGOMedia, aangevuld met VGOMedia-lid Leo de Grave

namens de FNV, zeer herkenbaar is. Maar dat houdt niet in dat het VO, waarin actieven en gepensioneerd prima samenwerken, in staat is minder aangename ontwikkelingen tegen te houden. Ik doe een greep uit de onderwerpen die wij tegenkwamen. De lage dekkingsgraad maakt het noodzakelijk dat PNO Media een nieuwe periode van herstel ingaat. Verschil met vroeger is dat dat traject over een langere periode mag worden

De huidige generatie pensioengerechtigden mag niet meer op herstel van de opgelopen achterstanden rekenen

uitgesmeerd dan vroeger het geval was. Het toetsingsregime (Financieel Toetsingskader, FTK) maakt mogelijk dat dat ook geldt voor eventuele kortingen, waarbij we er nu van uitgaan dat we op korte termijn zo'n ingreep niet verwachten. In datzelfde, ons opgelegde, FTK zijn de regels voor indexering ernstig verzwakt. Dat betekent in de praktijk dat de huidige generatie pensioengerechtigden niet meer op enig herstel van de opgelopen achterstanden mag rekenen en er is discussie over de vraag of we die definitief kwijt zijn. Vast staat dat de toekomst moeilijk is.

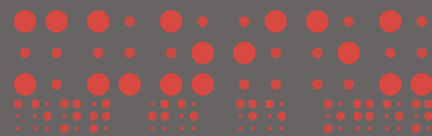
*Erik Boshuizen,
lid Verantwoordingsorgaan*

In muZIEum realiseren mensen zich wat ze met gezichtsvermogen doen

Donkerbeleving is spannende, opwindende, maar vooral indrukwekkende ervaring

Ouderdom komt met gebreken: het gehoor wordt minder, het lijf wordt strammer, we hebben een bril nodig. Maar hoe zou het zijn om helemaal of vrijwel blind te worden... Wie dat wil ervaren, kan terecht in het muZIEum onder de Stadsschouwburg aan het Keizer Karelplein 32H in Nijmegen. De ANWB heeft het muZIEum uitgeroepen tot het leukste uitje van de provincie Gelderland. Fotograaf Louis van Hattem en ondergetekende zetten de stap in het duister.

Hier staat, in braille:
muZIEum opent je de ogen

M

'MuZIEum opent je ogen' is de prikkelende slogan, maar feitelijk is er in het volslagen duister niets te zien. 's Nachts buiten zijn er altijd nog de maan en de sterren, maar in het muZIEum heerst totale duisternis. Je kunt er uitsluitend voelen en horen. Het muZIEum biedt twee verschillende rondleidingen: je kunt er het dagelijks leven van een blinde ervaren en je kunt ervaren hoe het is om als blinde op reis te gaan.

Tegen een muur

Voordat de bezoekers het duister ingaan, krijgen ze instructie hoe om te gaan met de geleidestok. Die hou je niet recht voor je, want dan prikt het ding in je buik als je tegen een muur oploopt. In de hal liggen de bekende witte ribbeltegels die blinden en slechtzienden over straat geleiden. Daar waar een bocht is, waar de weg gaat dalen of een obstakel is, ligt een tegel met noppen. In volledig daglicht en met slechts de ogen dicht is het voor ons al een hele kunst de ribbels te volgen. De meeste bezoekers vinden de donkerbeleving een spannende en opwindende ervaring. De eerste minuten zijn de bezoekers druk, er is veel gegiechel en

nervus gelach. Maar naarmate de tour langer duurt, raken de bezoekers onder de indruk van alle obstakels en problemen waar blinden en slechtzienden letterlijk of figuurlijk tegenaan lopen. De bezoekers zijn gezinnen met kinderen, deelnemers aan een bedrijfsuitje, schoolklassen en mensen die werken in de zorg. Een aparte categorie vormen de familieleden en vrienden van blinden en slechtzienden.

Andere zintuigen

Wanneer je niet beschikt over een van je zintuigen, worden de waarnemingen van de andere zintuigen sterker. Daardoor klinken voor blinden vogels bijna als geluidsoverlast en is de niks-aan-de-hand-muziek van openbare gebouwen meer storend dan aangenaam. "Toen ik het voorstel kreeg de donkerervaring op te doen, leek het me beangstigend", zegt Louis van Hattem na afloop. "Ik twijfelde zo aan mezelf dat ik me afvroeg of ik het wel zou kunnen. Mijn vrouw heeft het me zelfs afgeraden. Maar ik ben blij dat ik het heb gedaan. Ik ben

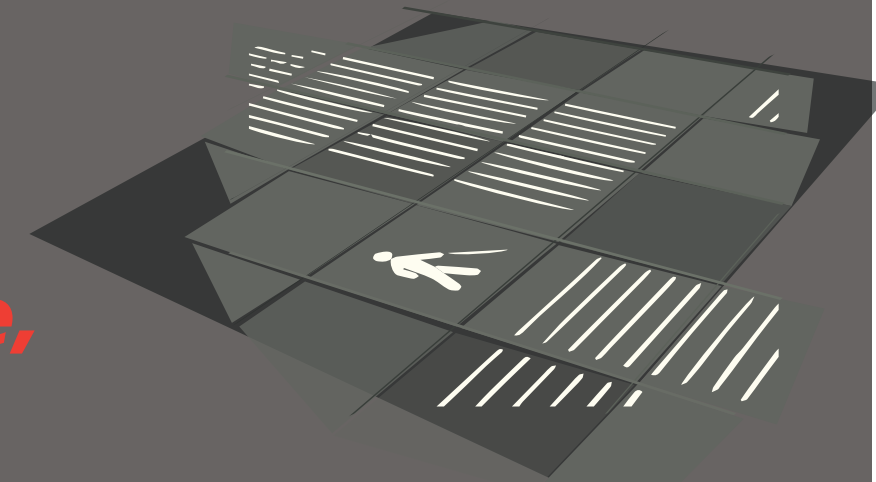
vooral onder de indruk van hoe je moet zoeken om je weg te vinden. Ik geef het je te doen."

'Na de tour hebben ze veel meer begrip voor de ribbels op de stoepen en perrons'

Zonder de inhoud van de donkerbeleving te verklappen, geldt niet alleen voor ons, maar voor vrijwel iedere bezoeker dat hij aan het eind van de rondleiding onder de indruk is.

Irritant

De rondleiding eindigt aan een bar, waar de bezoekers iets kunnen drinken en waar ze hun vragen kunnen stellen. "Mensen realiseren zich hier wat ze eigenlijk allemaal met hun gezichtsvermogen doen", zegt gids Maud Arntz. "Na de tour hebben ze veel meer begrip voor de ribbels op de stoepen en perrons, die ze vaak irritant vinden.

In de foyer liggen spellen die bezoekers voor of na de donkerbeleving geblinddoekt kunnen spelen

Veel mensen willen weten hoe je als blinde kleren koopt, hoe je eten kookt en hoe je omgaat met je kinderen. Iemand zei pas: ik zal nooit meer mijn fiets midden op de stoep laten staan. Maar ik heb niet de illusie dat het effect van de donkerbeleving blijvend invloed heeft op het gedrag van mensen."

Maud Arntz, die zeer slechtziend is geboren, heeft haar leven lang ervaren dat ziende mensen bij voorbaat denken dat ze weinig of niets kan. "Dat vind ik heel irritant. Als ik iemand voor het eerst ontmoet, moet ik mezelf eerst bewijzen. Ik moet laten blijken dat ik echt kan praten. Maar als dat voorbij is, is het meestal geen punt meer dat ik vrijwel niets zie. Je kunt als blinde of slechtziende een gewoon leven

leiden. Dat maak ik de bezoekers hier duidelijk. Iemand die lijdt aan een ziekte die tot blindheid zal leiden vond zijn donkerbeleving heel geruststellend. Maar anderen zijn er juist geschokt door. Nee, je kunt je niet voorbereiden op blind of slechtziend worden."

Rollen omgedraaid

Voor Maud Arntz zijn tijdens haar werk de rollen omgedraaid. "Ik geleid de bezoekers in plaats van dat mensen mij geleiden", zegt ze. Ze praat open over haar handicap. "Laatst vroeg iemand of het voor mij niet vreselijk is dat ik mijn kinderen nog nooit heb gezien. Maar voor mij is hoe ze eruit zien helemaal niet belangrijk. Ik was benieuwd naar hun stemmen. Mijn zoon bijvoorbeeld hilde na de geboorte met een veel hogere stem dan mijn dochter. Ik hoor precies waar mijn kinderen zijn en wat ze aan het spelen zijn." Louis van Hattem kan zich na de rondleiding niet voorstellen dat blinden in staat zijn zich in de 'ziende wereld' te bewegen. "Natuurlijk heb ik daar wel eens over nagedacht", zegt hij. "Maar ik vond het vrijwel onmo-

gelijk om me in het pikdonker te moeten redden. Aan de geleidestok die je tijdens de rondwandeling in het donker mee krijgt,

'Heel irritant dat ziende mensen bij voorbaat denken dat ik weinig of niets kan'

heb je wel wat steun, maar daar ben ik toch niet zo handig mee. Dus botste ik tegen diverse obstakels op en dat vond ik best eng. Het moeilijkst vond ik het trappen lopen. Gelukkig kreeg ik een arm van onze gids toegereikt, anders had ik dat obstakel niet genomen."

Conservenblik

Boodschappen doen is voor iemand die blind of zeer slechtziend is, een van de lastigste taken. Je weet dat je een conservenblik betast, maar of er soep in zit of boontjes, daar kwamen we niet achter. "Het meest prettige voelde ik me aan de bar waar ik - nog steeds in het pikdonker - een watertje bestelde", zegt Louis van Hattem. "Dat betaalde ik overigens wel met de verkeerde munten, want ook deze moest ik gissend uit mijn portemonnee halen. Het verschil

voelen kon ik niet. Ik was heel blij daarna weer het licht te kunnen zien. Deze indrukwekkende ervaring had ik zeker niet willen missen. Ik heb grote bewondering gekregen voor de blinden die zich wel in het donker kunnen redden. Het is goed dat er een muZIEum is."

Willem Nijeboer

Persoonlijk verhaal van gidsen trekt bezoekers

"Dat we 35.000 bezoekers per jaar trekken, heeft vooral te maken met het persoonlijke verhaal van onze gidsen", zegt muZIEumdirecteur Heleen Vermeulen. "Een van hen zegt vaak: als je naar een museum of tentoonstelling gaat, kun je er alleen maar kijken. Hier zit je er middenin. Je moet het uitje zelf maken. Door het zelf te beleven, kun je beter snappen wat het is om blind of zeer slechtziend te zijn."

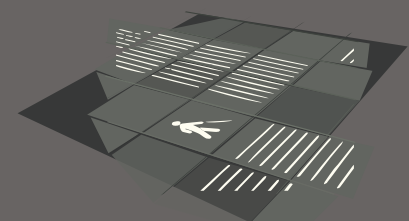
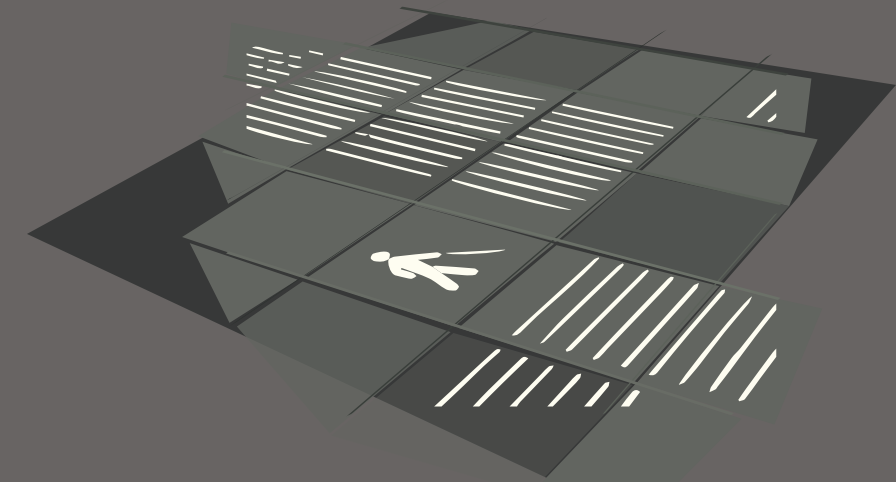
Het bezoek aan het muZIEum is een uitje met een diepere laag, vindt Vermeulen. "Bezoekers komen voor vermaak en raken zich ervan bewust wat het betekent om blind te zijn. Voor de gidsen, die allemaal blind of slechtziend zijn, biedt het muZIEum werk. Het muZIEum dient dus twee doelen tegelijk."

Expert

Heleen Vermeulen: "Slechts een op de vijf blinden in Nederland heeft een betaalde baan. Tachtig procent zit dus thuis. Hun visuele beperking maakt hen bij ons expert. We tonen vooral de mogelijkheden van blinden en slechtzienden in plaats van de beperkingen. Ook aan bezoekers die werkgever zijn... Als je op latere leeftijd blind wordt, moet je revalideren en herintegreren. Daar is het muZIEum een prettige plek voor."

Op korte termijn gaat het muZIEum zijn activiteiten uitbreiden. Er komt naast de donkerbeleving een aparte beleving van slechtziendheid en in de foyer komen innovatieve hulpmiddelen voor mensen met een visuele beperking, waarmee ziende bezoekers met een blinddoek aan de slag kunnen.

Meer informatie: www.muzieum.nl

Dankbetuigingen

75 jaar geworden en door VGOMedia en PNO in de bloemen gezet met een VVV-bon er bij. We hebben van de bloemen genoten en zullen de bon nuttig besteden. Was een leuke verrassing. Hartelijk dank!

Ron Haanschoten, Hilversum

Pas na twee en een halve week moest ik afscheid nemen van de prachtige bloemen die t.g.v. mijn 75e verjaardag dank zij PNO onze woonkamer opvrolijkten. Zo lang gebloeid, ik hoop dat als goed voorteken te mogen beschouwen. En natuurlijk ook bedankt voor de waardebon van VGOMedia (ook de kinderen vonden het een leuke feestbijdrage)!

Kees en Silvia Straatsma, Lelystad

Mede door het prachtige bloemstuk dat ik ter gelegenheid van mijn 80e verjaardag van PNO heb ontvangen, ziet mijn woonkamer er als een mini-Keukenhof uit. Hartelijk dank, ook voor de cadeaubon, die zijn weg naar een boekhandel wel zal vinden.

Lydia Emanuels, Utrecht, ex-Wereldomroep, Caraïbische Afdeling

Mede namens mijn vrouw en dochtertje hartelijk dank voor de prachtige bos bloemen en cadeaubon voor mijn 75e verjaardag.

C.A. van Lottum, Hoogland

Geweldig, om te ervaren dat er nog aan je gedacht wordt. Dank voor de mooie bloemen en cadeaubon die ik op mijn 80e verjaardag mocht ontvangen.

A.J. van Nieuwenhoven, Bussum

50 jaar getrouwd! Dat hebben we gevierd. Ook PNO en VGOMedia waren attent met een bloemstuk en een VVV-bon. Hartelijk dank.

Eric en Megchelen Albers, Hilversum

Mede namens mijn vrouw hartelijk dank VGOMedia en PNO voor de prachtige bloemen en de VVV-bon ter gelegenheid van ons 50-jarig huwelijksjubileum. Het was een dag om met dankbaarheid op terug te kijken.

Joke en Ferry Brand, Loosdrecht

75 jaar geworden en door VGOMedia en PNO in de bloemen gezet met een VVV-bon erbij. We hebben van de bloemen genoten en zullen de bon nuttig besteden. Was een leuke verrassing. Hartelijk dank!.

Ron Haanschoten, Hilversum

Bij deze mijn hartelijke dank voor de cadeaubon die ik bij mijn 75e verjaardag mocht ontvangen.

Henny van den Berg, Nederhorst den Berg

Aangenaam verrast was ik door het prachtige boeket bloemen van PNO alsmede voor de cadeaubon van VGOMedia die ik voor mijn 85e verjaardag mocht ontvangen.

Hans Groenenberg (ex-Wagenpark), Hilversum

Ter gelegenheid van mijn 75e verjaardag kreeg ik van VGOMedia en van PNO een prachtige bos bloemen en een VVV-bon, waarvoor mijn hartelijke dank. Ik werd weer even herinnerd aan mijn dagen op de Vertaalafdeling.

Helene Reid, Utrecht

Van harte bedankt voor de verrassende cadeaus bij ons 55-jarig huwelijk. Heel attent en onverwacht! Mijn vrouw werkte bijna 40 jaar bij het Rotterdamse onderwijs, maar hoorde nooit wat! Dat hebben jullie meer dan goed gemaakt. Leve Hilversum!

Lily en Hans Fortuin, Rotterdam

Als je 85 jaar wordt, verwacht je niet zoveel meer en dan is het toch bijzonder als je van PNO een schitterend boeket vrolijke bloemen krijgt en van VGOMedia ook nog een cadeaubon. Ik was er heel blij mee.

W.J. (Miep) van Kampen, Hilversum

Op 7 mei mochten wij ons gouden huwelijksfeest vieren. Bij alle feestvreugde ontvingen wij van PNO een prachtig boeket bloemen en van VGOMedia een VVV-cadeaubon. Graag wil ik u ook namens mijn vrouw heel hartelijk bedanken.

Chris Müller, Huizen

VGOMedia/PNO hartelijk dank voor de prachtige bloemen en de VVV-bon t.g.v. mijn 75ste verjaardag.

Rosemiek Lubbers, Bussum

Een prachtige bloemenhulde - alsmede een cadeaubon - viel mij ten deel ter gelegenheid van mijn 75e verjaardag. Een onverwachte attentie waarvoor mijn hartelijke dank.

Els Kooistra, Baarn

Hartelijk dank voor het schitterende boeket en de cadeaubon die wij ontvingen bij ons 50-jarig huwelijk. Daardoor werd het feest nog groter

Ole en Anneke ter Kuile, Elspeek

Hartelijk dank PNO en VGOMedia voor de prachtige bloemen en de cadeaubon die ik mocht ontvangen ter gelegenheid van mijn 105e verjaardag.

Mevr. C.C.V. v.d. Kroft, Haarlem

Hartelijk dank aan VGOMedia en PNO voor het prachtige boeket en de cadeaubon die ik voor mijn 75e verjaardag heb ontvangen. Ik was zeer verrast!

Greetje de la Saussaye Briët-Mulder, Gouda

Boekbespreking

Eropuit

De vakantie is voor velen in aantocht. Voor wie iets met Frankrijk heeft, zijn er twee boeken van de zelfde schrijver, de acteur en historicus Laurant Deutsch, in de handel, waar ik aandacht voor wil vragen. Deutsch heeft een even originele als effectieve methode gekozen voor zijn verhalen over stad en land, Parijs en France metropole, het Europese deel van Frankrijk.

In 'Metronome' neemt Laurant Deutsch ons mee op zijn wandelingen door Parijs. Hij begint in de eerste eeuw van onze jaartelling. We moeten met de metro en uitstappen op station Cité. Daar wijst hij de weg langs plekken waar de geschiedenis van Parijs bij het begin van onze jaartelling verborgen lijkt, maar als je goed kijkt en de aanwijzingen volgt, zie je een hoop.

Zo gaat het per eeuw, met als beginpunt steeds een ander metrostation. Nog een voorbeeld: Saint Germain des Prés. De buurt van de jazzkelders, waar vroeger Sartre en Simone de Bouvoir in een café konden worden gezien. In de zeventende eeuw een bloeiplaats voor het geestelijk leven. Zoals Deutsch zegt: "Van de ene abdij kwam de andere". Volg de aanwijzingen en op de wandeling zijn allerlei vroegmiddeleeuwse details te ontdekken in straatjes waar je anders aan voorbij zou lopen.

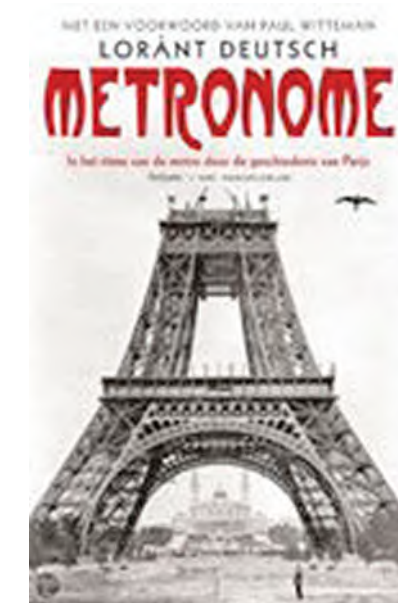
Zo gaat het per eeuw door, tot in de eenentwintigste: La Défense. Niet bepaald de favoriete plek

van de schrijver. Hoewel ik een bezoek aan de Grand'Arche, met name aan het dak daarvan, zeker kan aanraden. We hebben dan de Bartholomeusnacht, de komst van de Mona Lisa naat het Louvre en de Revolutie allemaal gehad.

Grieken

Precies zo gaat Deutsch te werk in 'En Route'. Hij begint alleen een

paar eeuwen eerder: de zesde eeuw voor het begin van onze jaartelling. Na een omzwerving begint de echte reis door de eeuwen en de geschiedenis van Frankrijk in Marseille, ooit gesticht door Grieken. Volg de aanwijzingen in het boek en bekijk de resten die bij opgravingen zijn vrijgekomen. Een andere mogelijkheid: de derde eeuw voor de jaartelling. De tocht van de olifantenkaravaan van Hannibal, die van de Languedoc naar (en over) de Alpen trok. Of reis in de vijfde eeuw van Tours naar Reims en volg het spoor van Atilla en zijn bendes. Een andere mogelijkheid: reis van Boulogne-sur-Mer naar Toulouse en ontdek het ontstaan van de Sint-Jacobswegen, de route gaat door het Katharengebied en vertelt over de strijd tegen deze ketterij.

De geschiedenis van Frankrijk is doortrokken van godsdienstoorlogen. De verhalen uit de zestiende en zeventiende eeuw zijn er vol

Lees verder op pagina 22

Vervolg van pagina 21

van. Volg de route van Orleans naar La Rochelle volgens de voorloper van de Guide Michelin, beleef het beleg van La Rochelle door de aanwijzingen te volgen. Een bezoek aan La Rochelle is hoe dan ook de moeite waard.

Vooruitgang

De laatste hoofdstukken gaan over onze tijd, de twintigste eeuw, de eeuw van de vooruitgang, de komst van de snelwegen, de eeuw van twee wereldoorlogen, naar de eenentwintigste eeuw, voorlopig het eind van de lange reis. Laurànt Deutsch eindigt filosofisch over de reizigers: "En dan zullen ze blij zijn de goede weg te hebben gevonden, maar toch zullen ze het daar niet bij laten. Alle wegen eindigen ergens, maar dé weg, de weg die ons voorbij onszelf brengt, die heeft geen einde." Deutsch vertelt boeiend. Het is niet nodig de boeken van voor tot achter uit te lezen. Pik er uit wat op een bepaald moment interessant lijkt en ga op weg, in stad of land.

Een minpunt van beide boeken vind ik, dat een register ontbreekt, de pret van het lezen heeft dat bij mij niet gedrukt.

Barend de Rondan

Laurànt Deutsch: Metronome, Thomas Rap, € 12,50;
Laurànt Deutsch: En Route, Thomas Rap, € 19,90.

(De originele Franse uitgaven bij Michel Lafon, tegen verschillende prijzen)

VG0'S RIVIERENZOEKER

Vaart u mee over de rivieren die in deze puzzel verborgen zitten? Streep ze door en ontdek in de overgebleven letters een toepasselijke spreuk.

De zoekwoorden staan aan elkaar geschreven in de puzzel en letters kunnen meerdere malen worden gebruikt.

Uw oplossing kunt u tot uiterlijk 14 augustus 2015 opsturen naar de puzzelredactie, Louis van Hattem, Bijenmeent 10, 1218 GB Hilversum of via e-mail naar Ivanhattem@upcmail.nl. Uit de goede oplossingen worden drie prijswinnaars getrokken, die beloond worden met een cadeaubon van € 7,50.

Prijswinnaars april 2015

Kees (C J.) Dijker, Amsterdam
Ellen Mulder, Hilversum
Rietje Elferink, Hilversum

De oplossing was: *Wie veel reist kan veel verhalen*

Overleden VG0media-leden

Januari

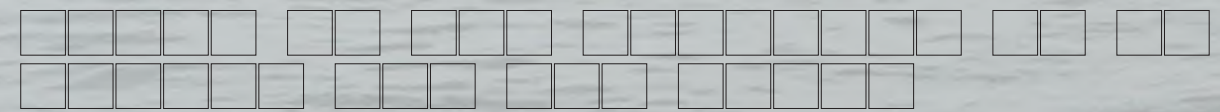
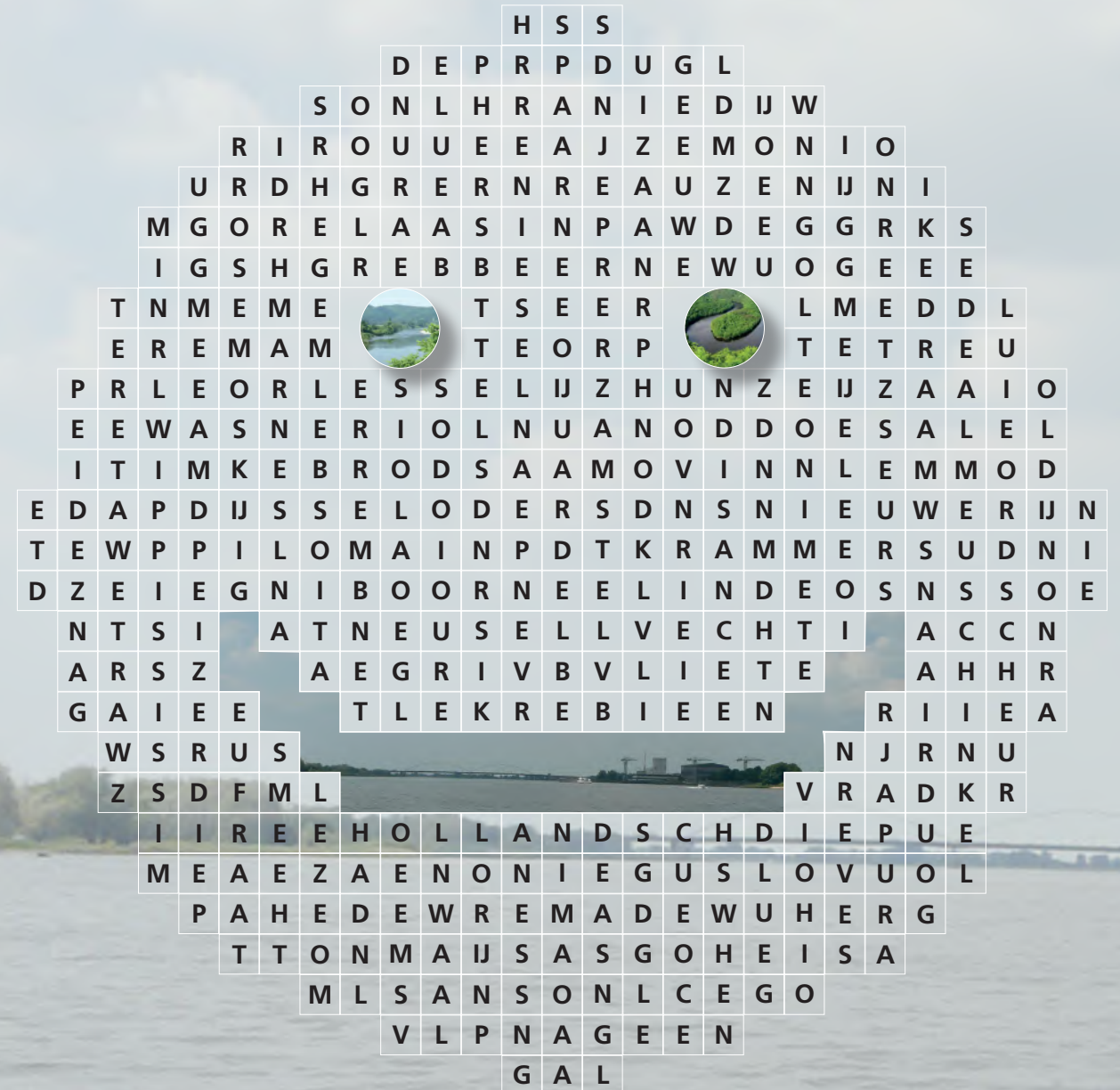
28 J.A. van den Broek (29-3-1929)

Februari

4 A.T. van Velzen - van den Heuvel (2-4-1917), 11 M. van der Velden (15-6-1942), J. Staal-van Weelden (29-3-1926), 19 C. de Groot-de Haan (23-6-1917), 27 A. van Gellekom - van der Werff (30-4-1923)

Maart

2 S. Springer (22-1-1943), 10 P. A. Beers (9-11-1936), W.J. Graal (21-4-1923) 15 A. L. Brackenhoff (28-3-1934)

Aar	Does	Gasp	Hudson	Linge	Neuse	Rijn	Taag
Alm	Dommel	Ganges	Hunze	Loire	Nieuwe Rijn	Rotte	Theems
Amer	Don	Ganzediep	IJssel	Maas	Nijl	Ruhr	Tigris
Amstel	Donau	Geeuw	Indus	Main	Oder	Run	Vecht
Arno	Donge	Gein	Inn	Marne	Ohio	Saale	Vliet
Berkel	Dordogne	Geul	Japura	Meije	Olt	Scheur	Waal
Boorne	Drau	Goudriaan	Kale	Mervede	Oude Rijn	Schinkel	Winkel
Diem	Ebro	Gouwe	Krammer	Mississippi	Peizerdiep	Seine	Wolga
Dieze	Eem	Grebbe	Lech	Moezel	Proet	Severn	Zaan
Dinkel	Eems	Gulp	Lesse	Mur	Reest	Somes	Zijl
Dintel	Elbe	Hollandsch-diep	Liede	Nederrijn	Regge	Spaarne	Zwarte Water
Dnjepr	Eufraat		Linde	Neisse	Rhône	Spree	

